

ОСОБИСТІ РОЗДУМИ ПРО ТВІР “БОЯРИНЯ” ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Якщо уявити фантастичну подорож у часі і зустрітися з Лесею Українкою, варто було б запитати: “Важко, Лесю, бути мужньою? Важко нести свій хрест?” Саме так я сприймаю творчість нашої співвітчизниці. Про Лесю Українку завжди говорили як про людину мужньої вдачі. А коли ми говоримо про мужність? Тільки тоді, коли її треба проявити. На мій погляд, Леся Українка всім своїм життям довела, чим є справжня мужність. Ніжна, тендітна зовні, вона ще з дитячих років засвоювала уроки мужності із розповідей, що доводилося чути від рідних і близьких, від селян, до яких Леся ставилася дуже приязно. І це не могло не відбитися у її натхненних творах.

Особливо вражає драматичний твір “Бояриня”, який лише недавно почали вивчати у школі. І не тому, що він написаний дуже талановито і майстерно, а через коло проблем, що порушила поетеса. Чи не вперше в літературі того періоду письменниця торкнулася глибинних засад стосунків України і Росії, показала, яка величезна прірва розділяє ці народи. Історичний шлях ці країни пройшли різний. Чому до цього часу ніхто не розмежував поняття історичного шляху розвитку і процесу творення мови? Ці шляхи знов-таки були різні.

Так, колись була Київська Русь, яка охоплювала нинішню територію України, частково Росії і незначну територію нинішньої Білорусі, але далі в історичному плані шляхи розійшлися, а народи продовжували жити на своїх територіях, сповідуючи свою віру, дотримуючись своїх традицій. Власне, це ми й спостерігаємо у творі “Бояриня” Лесі Українки. Пригадаймо, що ще в XVI ст. жінка в Україні мала виборче право і могла бути обрана до органів правління на місцевому рівні разом із чоловіками, що зовсім не відповідало реаліям Московської держави. Там жінкам такої можливості не давали. Уявіть, як важко було Оксані, що виросла вільною і незалежною у своїх вчинках. Єдине на що вона мала зважати, так це на традиції (а вони були доволі демократичними) і повагу до інших людей, що жили поруч. Не дивно, що цей твір довгий час не друкувався. Для чого було комусь знати, що ми, може, й маємо щось спільне в мовному корінні, але історичні умови довгий час були дуже різними. І різниця ця суттєва, вона ховається в глибинах не лише історії, а й етнічного виховання не одного покоління. Саме тому твір “Бояриня” Лесі Українки викликає великий інтерес, а письменниця – глибоку повагу за її мужність написати такий твір.

Олена Дробот
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького

СТИЛІСТИЧНА РОЛЬ ЗВЕРТАНЬ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Українська мова належить до тих слов'янських мов, які для граматичного оформлення звертання зберегли кличний відмінок із прадавніх часів, тоді як інші слов'янські мови (російська, словацька тощо) втратили його. Тож у нашій мові сім відмінків. Борці за культуру рідної мови завжди обстоювали законні права цієї граматичної категорії, витіснення якої спричинило б зникнення оригінальної, збереженої у віках риси.

Темою доповіді є “Стилістична роль звертань у творчості Лесі Українки”.

Об'єктом дослідження є мова поетичних творів Лесі Українки.

Предметом дослідження є речення із звертанням в поезії Лесі Українки.

Морфологічно звертання має дві форми вияву – кличний і називний відмінки іменника або субстантивованої частини мови. Але потрібно зазначити, що спеціалізованим засобом вираження

звертання в українській мові є кличний відмінок. Оказіонально в ролі звертання мовці використовують словоформи або синтаксичні конструкції, що означають осіб або предмети за якоюсь ознакою, не називаючи їх.

У процесі дослідження було встановлено:

- поетеса найчастіше вживає риторичні звертання, що стають засобами експресивності та емоційності мови.

Риторичні звертання використовуються:

- як стилістичний прийом,
- як спосіб відтворити стан мовця, його вподобання, думки, почуття.

Риторичними звертаннями можуть бути:

- загальні та власні назви людей,
- назви речей,
- назви рослин і тварин,
- абстрактні поняття,
- імена міфічних персонажів,
- історичні особи.

Авторка часто звертається до України, до рідного краю, до дум, мрій тощо. Використовуючи риторичні звертання, Леся Українка збільшує експресивність, емоційність мови.

Ірина Козелко

Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького

ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА В ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Характерними рисами світогляду Лесі Українки були матеріалізм, діалектика, глибоке переконання в можливості пізнання людиною світу, інтерес до нових досягнень природознавства і філософії, реалістична естетика та історичний оптимізм. Саме тому глибокий філософський зміст простежується в більшості творів Лесі Українки, яку, беззаперечно, можна віднести до мислителів вітчизняної філософії. В листі до О. Кобилянської від 13 квітня 1891 року М. Павлик передає зміст своєї розмови з Лесею Українкою про значення матеріалістичного світогляду для письменниці: “матеріалістичний світогляд єдиний найправдивіший і він, холодний, але здоровий, мов холодний гірський вітер серед спекоти в долині, що вимітає всяку нечисть з-межи людей. Дух його могутий, проймаючий наскрізь, і він уже повітав і в штуці — в новіших реальних творах” [3, с.22]. Єдиний у своїй матеріальній основі світ, на думку Лесі Українки, підлягає внутрішньо притаманним йому законам розвитку. Визнання панівної в природі закономірності виключає допущення всіляких фантазій, релігійних, ідеалістичних і містично-спіритичних вигадок. Усе причинно зумовлене, детерміноване: “нема причин, не буде й наслідків”. Про детерміністів Леся Українка говорить, що у них “...світ наладжений так стало, що там для бога місця вже не стало” [2, с. 59–60].

На думку В. Агеєвої, у її філософії поєдналися елементи романтичного неприйняття дійсності та модерністське усвідомлення абсурдності цієї дійсності [1, с.39]. Леся Українка однією з перших в українській літературі не тільки запровадила художньо-філософський модернізм, а й дала йому наукове обґрунтування, наукові виклади [4, с.78].

1. Агеєва В.П. Поетеса зламу століть. Творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. – К.:Либідь, 1999. – 264с.; 2. Білан Т.О. Українська ідея в контексті творчості Лесі Українки // “Дні науки” – Тези наукових доповідей... Київський університет. – К., 1996. – С. 59–67; 3. Леся Українка. Твори, Т.ХІІ, с.22; 4. Уляна Михайляк Філософія художнього образу Лесі Українки // Наукові виклади. – 2008. – №6. – С. 75–79.